

Naturen i Tranemo 2013

Tjäder

Utges av Tranemo Naturskyddsförening

Naturskyddsföreningen i Tranemo

Naturen i Tranemo ges ut av Naturskyddsförening i Tranemo och erhålls utan kostnad av medlemmarna i föreningen. Naturen i Tranemo 2013 går att ladda ner från vår hemsida.

Äldre nummer av Naturen i Tranemo kan beställas hos Jan Lundberg (telnr se nedan) 20kr/st.

Besök gärna vår hemsida www.tranemonatur.se

Adresser till föreningen

Björn-Åke Andersson ordförande	Plommongatan 1 514 35 Tranemo E-post: bjornake.andersson@telia.com	0325-76759
Jan Lundberg korrespondens	Åsarp 514 50 Limmared E-post: jan.lundberg@tranemo.mail.telia.com	0325-78062
Bruno Dahlqvist kassör	Lilla Hestra, Ekekullen 514 91 Tranemo E-post: bruno.dahlqvist@tranemo.se	0325-76787
Sigvard Lundgren vice ordförande	Älvshult, Smeagården 514 93 Ambjörnarp E-post: sigvard.lundgren@telia.com	0325-60305
Thomas Tranefors redaktör NiT	Mjällbo 514 92 Uddebo E-post: ipomerope@hotmail.com	0325-627244
Anders Svensson sekreterare, hemsida	Glasblåsargatan 6 514 40 Limmared E-post: anders.limmared@telia.com	0325-71243

Ordförandens sida

Vart är vi på väg?

Jag vill travestera på de klassiska orden i en av SVT:s verkliga långkörare På spåret. Programledaren spänner ögonen i Tv-tittarna och säger -Vart är vi på väg? Det känns som att vi reser från ett liv i samklang med naturen mot ett liv där naturen är något odefinierbart som finns bortanför där asfalten slutar.

Trots att fågelskådning är något som alltfler människor intresserar sig för så finns det i Sverige en biologisk analfabetism som kan göra en naturintresserad naturskyddsföreningsmänniska fullständigt förstummad. Många av våra medmänniskor känner inte igen vanliga fåglar som talgoxe, blåmes, skata, kråka, sädesärta m.fl. Kända och älskade blommor som tussilago, vitsippa, smörblomma, förgätmigej och kråkvicker är också okända för många.

Sånglärkan, vårens budbärare, har minskat med 75 % de senaste 35 åren utan att det uppmärksammas i tidningar, radio eller TV. Hur kan detta komma sig?

Jag tror att det beror på vår bristande kunskap om vad som omger oss i markerna.

Vi borde börja tidigt med våra barn hemma, på dagis och i skolan. Ha koll på vårens ankomst – leta vårtecken som nässeljäril, tussilago, stare och huggorm. Vi borde införa artkunskap som ett viktigt ämne i skolan – några nya arter varje stadium. Det är viktigt att man lär sig vad det är som finns runt omkring oss i naturen. Ju mer man kan om det man ser, hör och upplever i naturen, desto större är chansen att man vill bevara dessa arter.

Hur ska man kunna sakna känslan av att sitta på en filt med en kopp kaffe i en beteshage omgiven av blommande växter, fågelkvitter och surrande insekter om man aldrig fått chansen att uppleva detta?

Hur ska man kunna sakna tystnaden en stilla sommarnatt när det enda som bryter tystnaden är storlommens ödesmättade rop från sjön – om man inte någon gång varit där?

Hur ska man kunna sakna storspovens drill om man inte lärt sig att det finns något som heter storspov, hur ska man kunna längta efter vårens första tussilagos och vitsippor om man inte ens vet om att dessa arter finns?

Ett steg i rätt riktning för att öka kunskapen om Sveriges alla arter är det fantastiska arbetet med utgivningen av bokverket Nationalnyckeln. Detta är tänkt att visa alla arter som finns i vårt avlånga land. Tretton helt fantastiska böcker som bl.a. berättar om de fjärilar, blomflugor, skalbaggar och fiskar som finns i vårt avlånga land är redan klara och utgivna. Nu funderar man på att avbryta utgivningen av detta verk i bokform och endast lägga ut den på nätet vilket jag tycker vore stor synd och skam.

Det är viktigt att förstå vilken otrolig mångfald av arter det finns och just bara att de finns är skäl nog för att de ska bevaras.

Björn-Åke Andersson

Verksamhetsberättelse

Föreningsfunktionärer:

STYRELSEN:

Björn-Åke Andersson (ordf.)

Anders Svensson (sekr)

Jan Lundberg (korresp. sekr.)

Sigvard Lundgren (v. ordf.)

Bruno Dahlqvist (kassör)

Thomas Tranefors (ledamot)

STYRELSESUPPLEANTER:

Ronny Josefsson

Ingvar Persson

REVISORER: Ronny Erlandsson

REVISORSUPPLEANTER: Rune Holmberg

VALBEREDNING: Inga Eriksson (s.k.)

Hans Eriksson

Lena Martinsson

Ingegerd Johansson

Inger Stark

Frank Johansson

Möten: Styrelsen har haft 8 protokollförda möten inklusive årsmötet 2012.

Medlemsantal: Vid utgången av 2012 hade föreningen 282 medlemmar. Av dessa var 118 familjemedlemmar.

Aktiviteter under året: Föreningen har erbjudit medlemmarna ett flertal organiserade aktiviteter under året. Av aktiviteterna kan nämnas:

- Naturnatten vid Tranemosjön, som var ett samarrangemang med Ulricehamnsbygdens naturskyddsförening.
- Jätteträdsexkursion i Nittorp
- Klädbytdag i Uddebo tillsammans med Gula Huset
- Höstmötet där naturfilmaren Ingemar Lind visade sin film myskoxarna i Härjedalen. Detta var ett samarrangemang med Månstads hembygdsförening

NIT, Naturen i Tranemo togs fram i 300 ex och har skickats ut till samtliga medlemmar.

Fågelgruppen. Gruppen har träffats regelbundet under året. Mötena hålls numera på Tranemo bibliotek och har haft ett brett och varierande innehåll. Vid Tranemosjön har ringmärkning av fåglar ägt rum vid flera tillfällen under hösten och i år passerades 5000 ringmärkta fåglar sedan starten 1997.

Botaniksektionen. Har bl.a. organiserat de vilda blommornas dag

Kommunala kontakter. Samarbetet med kommunens naturvårdshandläggare fortsätter regelbundet. Samrådsmöte har ägt rum om hur Tåstarps ängar har skötts och presentation av framtida aktiviteter inför bildandet av naturreservatet.

Föreningen har varit samrådspartner till kommunens demokrati och visionsberedning i framtagandet av kommunala miljömål.

I vindkraftsfrågan har medlemmar i föreningen genomfört fågelinventering i Grönhult.

En skrivelse är skickad till exploitören i Sjötofta/Håcksvik.

Styrelsen framför ett varmt tack till alla som medverkat till ett berikande och varierat verksamhetsår och hoppas på ett fortsatt aktivt medlemsengagemang år 2013.

Styrelsen

Skårtebo Foto Anders Svensson

En tranas liv

I slutet av maj 2003 kläcktes två tranungar i Passjö, Mossebo. Familjen sågs så småningom bl.a. i Hinkelsbo av Marita Land och i mitten av juli fanns en grupp tranmärkare på plats i Passjö för att försöka ringmärka ungarna. I gruppen ingick förutom vi från Tranemo tre forskare från Viltskadecenter i Grimsö och Göran Lundin, dåvarande ordförande i svenska tranarbetsgruppen. Familjen fanns på plats, båda ungarna märktes och en fick arbetsnamnet Marita. Färgringarna var på vänster ben röd-blå-röd och på höger blå-vit-svart (RBuR-BuWBk). Tranan var en hane, vilket kunde konstateras efter genanalys av Staffan Bensch, professor vid Molecular and Evolution Lab. vid Lunds universitet.

I mitten av maj 2012 hittade Göte Andersson en död trana vid Åsatorpet inte så långt från Hässleås, Tranemo. Den låg under en kraftledning och hade uppenbarligen flugit på denna och förolyckats. Först noterade inte Göte att tranan hade ringar och det var inte konstigt, alla ringar var mycket mörka och avvek inte mycket från benens färg. När han väl såg ringarna och märkte att de var färgade kunde han också skrapa fram den ursprungliga färgen. Undertecknad blev inkopplad och tranans identitet kunde fastställas. Eftersom tranor ej längre hör till Statens vilt kunde Göte få tranan konserverad och den finns nu i Hässleås. Tranan blev nästan nio år, vilket inte är en särskilt hög ålder för arten. Man skulle kunna säga att den befann sig mitt i livet.

Tranans ben och ringar som de såg ut när Göte Andersson hittade tranan.

Tranan var häckande och när den flög på ledningen låg sannolikt partnern och ruvade. Man kan naturligtvis undra varför en trana flyger på en ledning när den

flyger för att födosöka på en välkänd plats. Min teori, som jag är mycket övertygad om stämmer, är att vid detta tillfället var det dimma som medförde att tranan inte kunde se ledningarna innan det var för sent. Flera liknande dödsfall är kända. Detta innebar att partnern inte kunde ruva klart äggen. Tranpar byter av varandra under ruvningen så att de har möjlighet att söka föda.

Häckningsplatsen var Långebro mader, söder om Algutstorpasjön. Tranan etablerade sig 9 km från födelseplatsen, vilket är typiskt för hannar. De brukar oftast häcka ganska nära födelseplatsen medan honor flyttar längre bort. Senare under sommaren sågs partnern, i varje fall den troliga (ej ringmärkt), tillsammans med en trana som också var ringmärkt, men någon omhäckning med den nya partnern skedde inte.

Sist i denna artikel finns en sammanställning av var tranan RBUr-BuWBk (Marita) setts. Jag ska kommentera delar av livsödet. Den första vintern fanns den i Spanien och den sågs där också nästa vinter samt 2007. Vid alla tillfällen sågs den vid Gallocanta i nordöstra delen av landet och den har sannolikt övervintrat betydligt längre åt sydväst. Som ettåring finns det inte några rapporter från Sverige, vilket kan betyda att den tillbringade sin första sommar i Tyskland. Några tranor märkta i våra trakter har gjort det. Under de tre följande åren var den i våra trakter under vår och sommar, men sågs på ett flertal ställen. Man skulle kunna tänka sig att den bekantade sig med trakten. Den första häckningen skedde troligen 2008, men redan då var ringarna så smutsiga av det extremt mörka mossvattnet att de inte kunde läsas av. Under varje sommar har nämligen en ringmärkt trana setts på platsen, men det har inte gått att ringarnas färger även om det har sedan flera år varit misstänkt att det varit just RBUr-BuWBk (Marita).

Under de år tranan levtt har den blivit fotograferad ett flertal gånger. Några av fotografierna finns i denna artikel.

Tranan RWR-BuWBk (Maruta) i Gunz, norra Tyskland oktober 2007 Foto Carsten Linde

Särskilt tack till Göte Andersson och de fotografer vars foton finns med i artikeln.

Sigvard Lundgren

Röd-blå-röd blå-vit-svart

Märkt 2003-07-12 Mossebo, Tranemo Marita hane

2003: 25/9	Hohendorf, Bussin and Kindshagen, Nordvorpommern, Tyskland.
2004: 18-19/1	Gallocanta, Aragon, Spanien.
17-30/3	Hohendorf and Günzer Seewiesen, Nordvorpommern, Tyskland.
6/4	Rietzer See, Potsdam-Mittelmark, Brandenburg, Tyskland.
10/9	Batevitz, Nordvorpommern, Tyskland.
11/9	Linum, Havelland, Brandenburg, Tyskland.
16/10	Drosnay, Lac du Der, Champagne, Frankrike.
1/11-19/12	Gallocanta, Aragon, Spanien.
2005: 27-28/2	Gallocanta, Aragon, Spanien.
1/4-1/5	Ambjörnarp, Tranemo, Västergötland.
5/7-30/9	Månstad, Tranemo, Västergötland.
3-14/10	Günz, Nordvorpommern, Tyskland.
2006: 7-18/3	Brockumer Fladder, Düversbruch and Schierholz, Diepholz, Niedersachsen, Tyskland.
26/4	Tranemo, Västergötland. With partner.

- 18-21/6 Limmared and Månstad, Tranemo, Västergötland.
 16/9-1/10 Månstad and Limmared, Tranemo, Västergötland.
 4/11-31/12 Rathlosen, Strange, Barver and Gr. Lessen, Diepholz,
 Niedersachsen, Tyskland.
- 2007: 21/1-17/2 Sudbruch/ Oeftinghausen, Heimstatt and Mittleres
 Wietingsmoor, Diepholz, Niedersachsen, Tyskland.
 28/3-14/5 Mossebo, Tranemo, Västergötland. With partner.
 20/5 Limmared, Tranemo, Västergötland.
 10/9-31/10 Günz, Günzer Seewiesen, Bisdorf and Hohendorf,
 Nordvorpommern, Tyskland.
- 16/11 Reguera, Gallocanta, Aragon, Spanien.
 29/11 Onesse et Laharie, Arjuzanx, Les Landes, Aquitaine,
 Frankrike.
- 2008: 1/11 Oppenweher Bruch, Minden-Lübbecke, Nordrhein-Westfalen,
 Tyskland.
- 2012: 5/4 Tranemo, Västergötland. With partner. Rings very dark.
- Död 14/5 Tranemo, Västergötland. Dödsorsak: collision med el-ledning.

Blåklint – vän eller fiende?

Blåklint har utsetts till årets växt av Svenska Botaniska Föreningen samtidigt som det är ett ogräs. Det är inte helt lätt att förhålla sig till ogräsen. De gör skördarna mindre och kan försämra kvalitén på spannmål, men de kan också locka till sig rovinsekter som lever på skadegörare, göra så att fler pollinerande insekter kan leva i området och ge mat och skydd åt en rad fågelarter – och visst är det vackert med en rågåker fylld med blåklint och vallmo?

Idag är det ovanligt att se blåklint och många andra åkerogräs. De moderna skördarna kan sortera ut rätt fröstorlekar så att inte ogräset följer med och dessutom köps nytt utsäde varje år, det sparas inte längre från de egna åkrarna. Att åkrarna sprutas med kemisk ogräsbekämpning gör det inte lättare för de ofta vackra men objudna ogräsen. Det kan bli ännu svårare att förhålla sig till åkerogräsen när man reflekterar över hur de kom hit.

Åkerogräsen har kommit hit som objudna gäster, precis som en växt under min fågelmatning. Det var först när plantan var lite större som jag såg vilken art de små parflikiga bladen tillhörde – malörtsambrosia. Alla vi med pollenallergi borde göra en gemensam ansträngning för att bli av med denna högst allergiframkallande växt en gång för alla. Men det är ju så roligt att mata fåglar och bland solrosfröna gömmer sig inte sällan malörtsambrosians små frön, precis på samma sätt som många åkerogräs har gömt sig i utsädet – också det utsäde som människor burit med sig när jordbrukskulturen spred sig norrut för drygt 4000 år sedan.

Av Sveriges totalt runt 48 000 kända arter av alla möjliga organismer är 20 procent med på rödlistan över hotade arter. Visserligen kan arter som etablerat sig i landet på senare tid också bli rödlistade, men då måste de ha etablerat sig på egen hand först. Många åkerogräs finns med där – råglosta, klätt och riddarsporre – men än är inte blåklinten med. Om arterna kommit hit med människans hjälp, som malörtsambrosian nedanför mitt fågelbord, måste den ha funnits här innan år 1800 och vara sällsynt eller kraftigt minskande för att kvala in på rödlistan. Så gammal var inte min malörtsambrosia (och nu är den som tur är död och förmultnad).

Det är inte så att alla arter är önskade eller bra. På Island har man planterat in lupiner. Täta mattor fyller det annars ganska modest färgade landskapet med lupinernas färgsprakande blomställningar. Det kanske verkar oskyldigt, lupiner har förvildat sig också i Tranemos vägkanter, men de ursprungligen nordamerikanska lupinerna tränger undan de isländska växterna.

Till skillnad från malörtsambrosia har blåklinten en lång historia i Sverige. Många av de växter som vi förknippar med ängar och hagar har liksom åkerogräsen vandrat in med människans hjälp – utan oss skulle inte kattfot, rödkämpar eller jungfrulin ha några platser att växa på. Även om blåklinten själv ännu inte minskat så mycket att den kvalar in på rödlistan så är den lilla fjärilen blåklintplattmal som lever på blåklint med. Den är starkt hotad.

Vi står inför ett biologiskt dilemma. Många av de hotade arter som finns i Sverige har kommit hit med människans hjälp, men för länge sedan och dem vill vi gärna bevara. Vi vill ha dem kvar eftersom andra organismer – det kan vara allt från svampar till fjärilar, fåglar och nematoder – anpassat sig till deras existens. De har vävts samman i en evolutionär fläta genom att ha levt sida vid sida under flera tusen år. Samtidigt vill vi inte ha in nya arter som malörtsambrosia, jättebjörnloka eller parksallat som riskerar att tränga ut inhemska arter. Däri ligger det biologiska dilemman, för det är svårt att förklara hur vi samtidigt vill bevara arter som visserligen kommit hit med människans hjälp för länge sedan, medan nyinkomna arter i stället kan utgöra ett hot. Men vem har sagt att det ska vara lätt?

Emil V Nilsson

Jättebjörnlokan hotar Tranemosjöns mader?

Gräshoppor i Tranemo

Augusti. Den hektiska försommaren är äntligen över, alla vårfåglar har kommit sjungt och ungarna har flytt boet. Våndan över knoppar som ska brista är borta och plötsliga bakslag med snö som bländar bort de bleka vitsipporna är över. När löven snart faller så gör de det för gott. Vi har förhoppningsvis hunnit med vår semester och ängshöet ligger torrt i ladan. Det är nu det finns tid att lägga sig ner i gräset och lyssna. Lyssna på sensommarens kortlivade lekare, vårtbitarens kraftfulla spel till gräshoppans riktninglösa surrande. Det lockar en att åter bli nyfiken, att vilja smyga sig närmare. Vem är du som gömmer dig bakom ett strå hela sommaren?

I Sverige förekommer 38 olika arter med hopprätvingar, som är samlingsnamnet för syrsor, vårtbitare, torngräshoppor och markgräshoppor. Gemensamt för dessa är deras kraftiga bakben som gör att den kan hoppa. I en inofficiell tävling i Uddebo i somras segrade den gröna ängsgräshoppa över de mer kraftiga vårtbitarna, men det kan ha varit dagsformen som avgjorde.

Gräshoppstävling i Uddebo Foto Staffan Arvegård /N

De flesta arterna kan också frambringa ljud, även om det sker på lite olika vis. Följaktligen har dom dessutom ”öron” men på helt andra ställen än hos oss.

Syrsor. I kommunen har bara **hussyrsan** observerat, eller rättare sagt hörts då de är svåra att få se. Kräver mycket värme och trivs i stallar, komposter och soptippar. Jag minns hussyrsor från Tranemo soptipp. Nu är det ett tags sedan jag hörde den i kommunen senast och det vore väldigt intressant att få reda på

var och om den finns kvar. Lätet är nästan kvittrande som en fågel. Den kan vara aktiv året om.

Vårtbitare är kraftfulla insekter med långa antenner, honorna har ett långt ägglägningsrör som ser ut som en böjd tagg. Många vårtbitare spelar i så höga frekvenser att man ibland kan behöva en fladdermusdetektor för att omvandla de ohörbara tonerna. Den som jag oftast stöter på är **ljungvårtbitare**, liten och brun med inslag av grönt. Något kraftfullare är **större vårtbitare** som är ibland är vackert tecknat i grönt med svarta fläckar, vissa individer är gråbruna.

Ljungvårtbitare

Buskvårtbitare och **grön vårtbitare** hittades under en inventering av Magnus Gelang i somras vid Tåstarps ängar och troligtvis vanliga. Kanske finns **ekvårtbitare** i trakter med grova ekar. Denna art är dock svår att upptäcka då den lever uppe i ekkronorna och har ett svagt spel genom att den stampar på löv som en trumvirvel. Dock kommer den ner på natten på ekstammen för att lägga ägg på den grova barken.

Torngräshoppor är en annan anonym grupp. I landet finns 4 arter men alla dessa är små och dessutom vuxna på våren då parning sker till skillnad från alla andra hopprätvingar då detta sker på sensommaren, vuxna individer kan också hittas på hösten. Tyvärr saknar dom spel så man får ha tur att springa på dom eller slaghåva i terrängen.

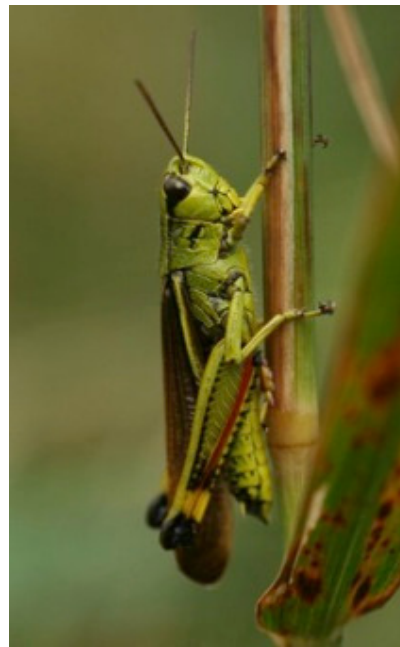
Punkttorngräshoppa är den art som jag hittills stöt på vid Tåstarps ängar. Både den och den mycket snarlika **glänttorngräshoppa** trivs i torra vegetationsfattiga marker. En annan art som borde finnas här är **strandtorngräshoppan** som trivs i mycket fuktigare områden som vegetationsrika stränder och vassmader.

Den artrikaste gruppen är markgräshoppor och kanske den man oftast stöter på. Den **gröna ängsgräshoppa** anser jag var den vanligaste här och trivs i lite frodigare gräsmarker än de två andra vanliga och svårskilda arterna **back- och slåttergräshoppa**. Den gröna ängsgräshoppa är relativt stor och tydligt grön. Medan back/slåttergräshopporna är mindre och mer bruna även om de varierar oerhört i färg. Bäst är att bestämma dem på lätet. Alla läten går att lyssna på nätet på www.nrm.se sök på gräshoppa.

Grön ängsgräshoppa

Större än grön ängsgräshoppa är **kärrgräshoppa**. Som namnet avslöjar trivs den i blöta gräsmarker som starrrika stränder och mader. Kanke den vackraste av alla gräshoppor men som tyvärr minskar i många länder. Hos oss är den fortfarande vanlig och kan med lätthet höras och ses från spången vid Tranemosjöns mader på sensommaren. Där kan man också höra den **kortvingade gräshoppans** accelererande läte. På betydligt torrare marker som gamla grustäkter, banvallar och skogsbilvägar hittar man ofta den **mindre klubbgräshoppa**. En av två arter med klubblika antennspetsar. Denna lilla art är den vanligaste på Tåstarpsängar medan den **större klubbgräshoppa** påträffas mer sällan, främst i varma slänter med tätt buskskikt. Ute på högmossarna hoppas jag i sommar stöta på den färgsprakande myrgräshoppa i rosa och grönt. Andra arter man kan hoppas på som ännu inte är konstaterade är **strandänggräshoppa** och **skogsgnäshoppa**. Den senare trivs i öppna varma skogar som tyvärr blir allt ovanligare. Kanske stöter man även på **rödgumpsgräshoppa** vars närmaste observationsplats är i Mjöbäck. Eller **solgräshoppa** som hörts i Ulricehamn.

Kärrgräshoppa

Det är just detta som gör naturstudier så intressanta, att det fortfarande finns så mycket kvar att upptäcka. Fördelen med gräshoppor är att de är i gång när många andra djurgrupper är svåra att studera och att de trivs i samma miljöer som oss människor, varma, soliga ängsmarker. Vi har alltså konstaterat 13 arter av 38 svenska arter, frågan är vilka fler det finns?

Jag måste dock få avsluta med att skriva om min absoluta gräshoppsfavorit: **trumgräshoppan**. Säkerligen förekom den på våra välhävade torra och sandiga grusåsar som sträcker sig igenom kommunen under 1800 talet tills djuren togs från skogen, konstgödseln gjorde ängen överflödigt och svedjeskogarna växte igen. Denna charmerande hoppa med knallröda vingar hos hanen som företar spektakulära, smattrande hopp för att imponera på de flygoförmögna honorna som snart ska producera ägg som kommer ligga i jorden i 2 år innan de kläcks. I år är det förresten trumgräshoppans år och man får åka till östkusten för att fira den.

Thomas Tranefors

Litteraturtips:

Gräshoppor i Sverige –en fälthandbok. 2010 (79 kr naturbokhandeln)

Sveriges vårtbitare och gräshoppor, fältbiologerna 1987 (88 kr naturbokhandeln)

Grön vårtbitare

Fåglar i Tranemo 2012

Fågelåret 2012 präglades av en regnrik sommar och höst. Det observerades 187 arter i kommunen, lika många som 2011. Det sågs inga nya arter för Tranemo kommun men spännande arter som sågs var bl.a fjällgås, ros Karl, mindre flugsnappare, lundsångare, gräshoppsångare, svart stork och ängshök. Att det saknats smågnagare i markerna resulterade i ett av de sämsta uggleåren på länge. Vi fick också besök av invasionsarter som bändelkorsnäbb, tallbit och hökuggla.

Årets fågelrapport är huvudsakligen hämtad ur det internetbaserade rapporteringssystemet Svalan där 59 skådare mot 51 förra året har rapporterat från Tranemo kommun 2012. Den som rapporterat flest arter i kommunen 2012 är Jan Lundberg med 168 st. Liksom tidigare år kommer merparten av observationerna från fågelgruppens medlemmar men fågelskådare som besökt kommunen bidrar också med sina observationer.

Det går naturligtvis även fortsättningsvis att rapportera sina fågelobservationer via brev, mejl eller telefon till undertecknad eller någon i fågelgruppen.

Vi vill uppmana alla att rapportera även de ”vanliga” arter som ökar eller minskar, detta för att kunna följa utvecklingen över tiden och få en bild av hur fågelfaunan förändras i vår kommun. Det är extra intressant med häckningar.

Vi vill också att ni rapporterar förstafyndet för våra flyttfåglar för att se om ankomsttiden förändras genom åren.

Ordlista: ad=gammal fågel, juv=ungfågel, pull=dununge, 2K= fågel född förra året, 2K+ en fågel som är född förra året eller tidigare.

Siffran inom parantes anger antalet observationer av arten t.o.m. 2011.

Björn-Åke Andersson

Smålom Häckningar: 3 lokaler i Sjötofta (2 ungar + 1 unge + 1 ruvande som misslyckades) (SL, Mats Eriksson, BÅA, Ingvar Bergman).

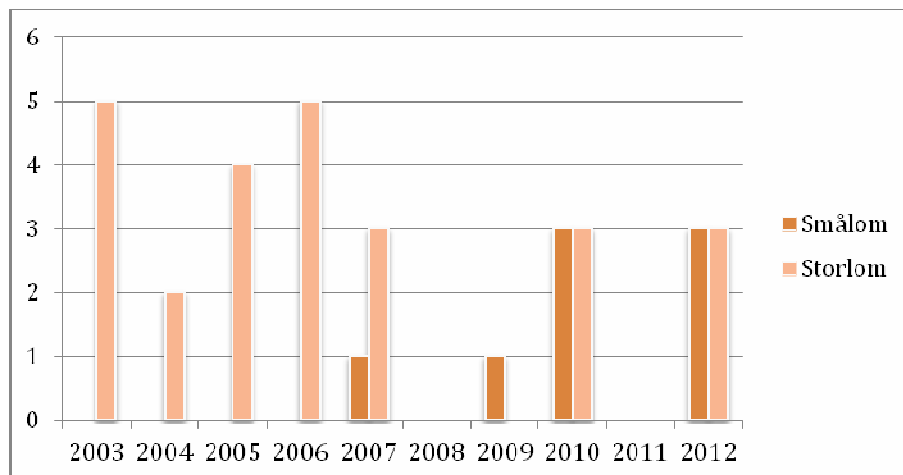
Storlom Häckningar: Övre Älvsjön, Ambjörnarp 1 unge som försvann (SL), Tapplesjön, Månstad, 1 unge (Bo Svensson),

Lagmanshagasjön, Ljungsarp 1 unge (JE, Mats Eriksson), Ösjön, Limmared 1 unge (JL).

Dessutom sågs lommar under häckningstid i ytterligare 13 lämpliga sjöar.

1:a obs: 1 ex Kvistdroppen, Långhem 3/4 (BÅA).

Diagram över lomungar i Tranemo kommun de senaste 10 åren. Båda våra lomarter har problem med att få fram ungar och alla ungar har inte blivit flygga.

Smådopping (55) 1 ex Rådde, Långhem 5-8/4 (JL,TFG).

Skäggdopping Häckningar: 1 par bobygge Gärdessjö, Långhem (BÅA), 3 juv Torpasjön, Långhem (JE), 1 ruvande Sämsjön, Månstad (BÅA). Vinterfynd: 1-5 ex Sämsjön, Månstad 1-14/1(JvH,JE), 3-7 ex Yttre Åsunden, Långhem 1-5/1 (JvH,JL).

Svarthakedopping Häckningar: Korrebo, Månstad (2 par misslyckades) (BÅA), Rådde, Långhem (1 unge) (MD), Reutersberg, Hulared (2 ungar) (JL,BÅA).

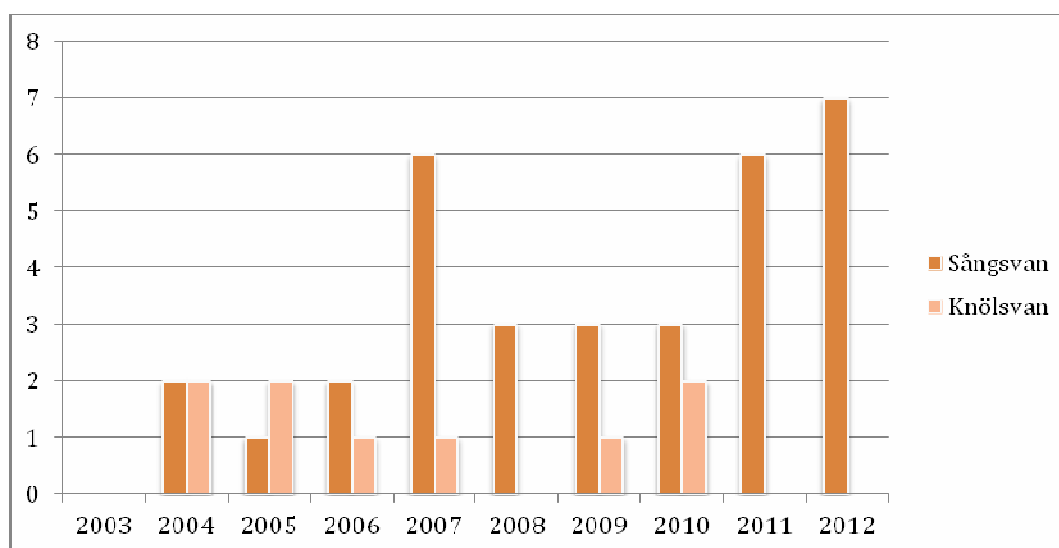
Gråhäger. Häckningar: 4-5 bebodda bon Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE).

Svart stork (4) 1 ex Varred, Långhem 24/4 (Hans-Erik Claesson). Senaste gången odinsvalan sågs i kommunen var 2005.

Mindre sångsvan (91) 1 ex mot N Berg, Tranemo 12/3 (TT), 2 ad Södra Åsarp, Limmared 12-23/3 (JL,RJ,TFG), 1 ex mot S Kättsjö, Grimsås 2/12 (JE).

Sångsvan Häckningar: Rådde, Långhem (6 ungar) (TFG), Lillsjön, Algutstorp, Tranemo (3 ungar)(AS,GS,MD), Trälebosjön, Nittorp (ruvande) (JE), Mölnås, Sjötofta (ruvande, misslyckad) (SL), Råsbäcken, Dalstorp (ruvande) (BÅA), Sjögårdsgöl, Ljungsarp (3 ungar) (JE, ÅJ), Ringsmosse (5 ungar) (Eva-Karin Haglund) Stort antal: 160-175 ex Södra Åsarp, Limmared 17-18/3 (RJ,JL,BÅA).

Diagram över svanhäckningar de senaste 10 åren. Knölsvanen håller på att försvinna som häckfågel i våra marker medan sångsvanen etablerat sig på flera nya lokaler.

Sädgås 4 ex av rasen tundrasädgås rastade Växtorp, Dalstorp 24/11 (SB).

Vinterfynd: 1 ex Algutstorpsjön, Tranemo 1/1 (JL,RJ), 40 ex mot S Tranemosjön 8/1 (BÅA), 22 ex mot S Södra Åsarp, Limmared 1/12 (JL), 70 ex mot S Kättsjö, Grimsås 1/12 (JE), 50 ex mot S Kättsjö, Grimsås 2/12 (JE), 80 ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 2/12 (SL).

Spetsbergsgås (9) 19 ex mot S Lagmanshagasjön, Ljungsarp 18/3 (JE).

Fjällgås (1) 1 ex förbiflygande Strömmen, Fägerhult, Långhem 16/3 (RB).

Fjällgås är endast noterad en gång tidigare i vår kommun och det var i Grimsås by 1960.

Grågås. Häckningar: 12 häckningar är rapporterade.

Vinterfynd: 1 ex Algutstorpasjön, Tranemo 1/1 (JL,RJ), 7 ex mot S Södra Åsarp, Limmared 6/1 (JL), 4 ex Långhem 8/1 (LA).

Kanadagås. Häckningar: 14 häckningar är rapporterade från kommunen.

Vitkindad gås (34) 15 ex mot N Växtorp, Dalstorp 15/4 (SB,JvH), 16 ex mot N Agnabo, Mossebo 28/4 (JE), 6 ex mot NO Södra Åsarp, Limmared 13/5 (RJ), 150 ex mot O Älvshult, Ambjörnarp 13/5 (SL), 40 ex mot O Grimsås mosse 13/5 (JE), 100 ex mot O Mjällbo, Uddebo 13/5 (TT), 100 ex mot O Bystad, Limmared 13/5 (MD), 7+14 ex mot NO Tranemo 14/5 (KM,JL), 8 ex mot O Älvshult, Ambjörnarp 20/5 (SL), 150 ex mot S Växtorp, Dalstorp 23/10 (SB).

Sträcket av vitkindad gås 13-14/5 med 7 observationer på två dagar är rekord för Tranemo kommun. Obsarna var en del av en del av ett fantastiskt sträck där 700000 rapporterades sträckande över södra Sverige 11-14/5. 13/5 rapporterades rekordsummor från flera lokaler, t.ex. Nidingen, Värnamo, Ljungby. Alla oststräckande i flockar upp till 500 individer.

Gravand (27) 1 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 29/4 (JE)

Bläsand Tidiga obsar: 1 par Grytteredsjön, Hulared 18/3 (RJ), 1 par Torpasjön, Långhem 18/3 (MD), 5 ex Tranemosjön 18/3 (JL).

Snatterand (50) 1 hane Lagmanshagasjön, Ljungsarp 18/3 (JE), 1 par samma lokal 21/4 (JL), 1 ex Rådde, Långhem 22/4 (SB,JvH), 1 par samma lokal 24/4 (KM), 1 par Lagmanshagasjön och

Stomsjön, Ljungsarp 9/7 (JL,JE), 2 ex Rådde, Långhem 6-7/10 (BÅA,LA,JL).

Stjärtand 2 par Lagmanshagasjön, Ljungsarp 1/5 (TFG), 2 ex Rådde, Långhem 6-7/10 (BÅA,LA).

Årta (80) 1 hane Såget, Limmared 10/4 (RJ), 1 hane Dalstorpsjön 10/5 (AS,SB), 1 hane Rådde, Långhem 16/8 (BÅA).

Skedand 32 ex mot NO Askåker, Ljungsarp 15/4 (JE), 1 par Lagmanshagasjön, Ljungsarp 1/5 (TFG), 3 ex 12/8 Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE).
Flocken på 32 ex är det högsta antal som noterats i kommunen.

Brunand 2 hanar, 1 hona Sämsjön, Månstad 21/4 (JvH,JL).

Alfågel (34) 1 par Lagmanshagasjön 17/4 (JE), 1 hane Dalstorpsjön 22/4 (SB,JvH), 1 par samma lokal 24/4 (SB).

Sjöorre Rastande: 1 hane Tranemosjön 17/3 (BÅA), 1 par Lagmanshagasjön 17/4 (JE) och från samma lokal 2 hanar 1 hona 17/5 (JL), 10 ex 10/11 (JE). Nattsträck: 1 flock mot N Mjällbo, Uddebo 27/3 (TT), 2 flockar mot O Bystad, Limmared 12/4 (MD), 8 flockar mot NO Älvshult, Ambjörnarp 15-27/4 (SL).

Svärta (57) 1 ex rastande Sämsjön, Månstad 22/4 (JL).

Salskrake. (9) 1 hona Tranemosjön 18/3 (JL), 1 hona Rådde, Långhem 22/4 (SB,JvH).

Småskrake. 1 par Yttre Åsunden, Långhem 4/4 (BÅA), 9 ex samma lokal 22/4 (JvH,SB), 2 par Sämsjön, Månstad 22/4 (JL,SB,JvH), 1 par Torpasjön, Långhem 24-25/4 (KM,JL), 5 ex Lagmanshagasjön 27/4 (JE,BÅA).

Bivråk Fynd under häckningstid är rapporterat från 7 lokaler.

Röd glada (102) 1 ex Berg, Tranemo 29/1 (TT), 1 ex mot S Växtorp, Dalstorp 16/4 (SB), 1 ex Södra Åsarp, Limmared 19/5

(JL,RJ), 1 ex Grimsås 26/5 (JE), 1 ex Björstorp, Ljungsarp 17/6 (Jan Svenningsson), 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 22/6 (SL,AL). Ännu ett år med observationer under häckningstid men inget fynd som tyder på att häckning har ägt rum.

Endast 6 observationer i kommunen 2012 mot 18 st. 2011

Första januarifyndet av röd glada i Tranemo kommun.

Havsörn Häckning: 1 par häckade i kommunen för andra året i rad och fick 2 ungar (Sune Broman, CGA, Bjarne Modigh).

Övriga obsar: 1 juv mot SV Södra Åsarp, Limmared 22/1 (JL), 1 ad mot N Marjebosjön, Mossebo 3/3 (Kaj Örjan Svahn), 1 2K+ mot S Rådde, Länghem 4/3 (SB,JvH) 1 ad Grimsås 10/3 (JE), 1 2K+ mot N Bystad Limmared 11/3 (MD), 1 ad mot N Älvshult, Ambjörnarp 26/3 (SL), 1 ex samma lokal 25/8 (SL).

Brun kärrhök Fynd under häckningstid: 1 honfärgad Rådde, Länghem 2/6 (JL), 1 ad hane Opensten, Limmared 9/6 (RJ)).

Vi väntar fortfarande på den första häckningen i vår kommun.

Ängshök (5) 1 ex Rådde och senare Korslyckan, Länghem 1/5 (TFG).

Duvhök Häckning: 1 par Kättsjö, Grimsås (JE).

Duvhök. Foto Anders Svensson

Ormvråk Stort antal: 60 ex mot S Växtorp, Dalstorp 23/9 (SB).

Kungsörn 12K Kroksjöarna, Tranemo 26/1 (Willy & Birgitta Strömblad), 1 subad Boda, Månstad 18/2 (MD), 3 ex Grimsås 25/2 (BÅA), 1 ad Växtorp, Dalstorp 3/3 och 11/3 (SB,JvH), 1 subad mot NO Grönhult, Mossebo 3/3 (BÅA), 1 ex Grimsås 10/3 (JE), 3 olika ex Kättsjö, Grimsås 17/11-13/12 (JE, Tommy Ekdahl).

Fiskgjuse Häckningar: Långhem 1 par 3 ungar (JE), Långhem 1 par resultat okänt (TFG), Ambjörnarp 1 par minst 2 ungar (SL), Hulared 1 par 2 ungar (JL).

Första obs: 1 ex Torpasjön, Långhem 13/4 (JvH).

Tornfalk Fynd under häckningstid: 1ad hona 20-21/5 Rådde, Långhem (LA,BÅA)

Tidig obs: 1 ex Rådde, Långhem 17/3 (JL).

Lärkfalk Fynd under häckningstid: Ljungsarp (JE), Långhem 2 lokaler (TFG,MR), Limmared 2 lokaler(JL,BÅA,MD), Tranemo (KM,MD), Grimsås (JE,Kaj Örjan Svahn), Nittorp (JE).

Pilgrimsfalk (6) 1 ex Hulared 24/8 (Klas-Göran Stenblock).

Orre Största rapporterade spel är 6 tuppar på Kättsjö mosse, Grimsås (JE).

Spelande orrar Kättsjö mosse. Foto Anders Svensson

Tjäder 7 spelande tuppar och 5 hönor Askåker, Ljungsarp (AS), 1 spelande tupp Björstorp, Ljungsarp (Lars-Olof Svenningsson), 1 spelande tupp Slätte, Limmared (MD).

Häckningar: 2 ungar Kråketorpet, Ambjörnarp (SL), 5 ungar Skårtebo, Limmared (JL).

Järpe Rapporterad från 6 lokaler i kommunen.

Rapphöna max 15 ex Rådde, Långhem 15/4-21/12 (LA,BMO,SOO), 2 ex Limmared 28/4- 29/12 (IN,JL,AS). Fåglarna vid Rådde är utplanterade i ett fälthönsprojekt och möjligen kommer även fåglarna vid Limmared från samma projekt.

Vattenrall (92) 1 ex Tranemosjön 13/5 (BÅA,JL), 1 ex Rådde, Långhem 23-29/5 (LA,BÅA), 1 ex Ryda mader, Nittorp 30/5 (BÅA).

Småfläckig sumphöna (24) 1 spelande Grytteredsjön, Hulared 19/5-8/6 (JL,JE,BÅA).

Rörhöna (77) Häckning 1ad 1 juv Korrebo, Månstad (BÅA).

Sothöna Häckning: Rådde, Långhem (minst 1 juv) (TFG).

Trana Första obs: 3 ex Bystad, Limmared 25/2 (MD). Ett flertal färgmärkta individer har noterats i kommunen och häckande par har kontrollerats.

Strandskata 2 ex Sämsjön, Månstad 30/3-17/7 (TFG), 2 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 31/3-15/7 (TFG), Hofsnäs, Långhem 30/3-18/4 (TFG), 2 ex Dalstorp 14-21/4 (JvH,BÅA) .

Mindre strandpipare Häckningar: Såget, Limmared (JL,AS,IN,MBN), Hjärphult, Tranemo (SL,BÅA) . Fynd under häckningstid finns rapporterat från följande lokaler: Algutstorpsjön, Tranemo (JL), Älvshult, Ambjörnarp (SL), Grimsås (JE).

Större strandpipare 4 ad Algutstorpsjön, Tranemo 5-6/8 (AS,BÅA,Gunnar Svensson), och från samma lokal 2 ad 9/8 (BÅA), 1 ad 1juv 20/8 (JE), 2 juv 22/8 (JL), 2 ad Såget, Limmared 8/8 (BÅA).

Större strandpipare Algutstorpsjön. Foto Anders Svensson

Ljungpipare Sen obs: 1 ex Rådde, Långhem 6/10 (BÅA).

Kustpipare (79) 2 ad Algutstorpsjön, Tranemo 27/7 (BÅA), 3 ex mot S Älvshult, Ambjörnarp 4/8 (SL).

Tofsvipa Tidig obs: 16 ex Korrebo, Månstad 25/2 (LA)

Mosnäppa (33) 1 ex Såget, Limmared 18/7 (JL).

Spovsnäppa (21) 1 ad Algutstorpsjön 28/7 (JL).

Kärrensäppa 1 ex mot S Lagmanshagasjön, Ljungsarp 9/7 (JE), 13 ex mot S samma lokal 13/7 (JE), 1-5 ad rastande Algutstorpsjön, Tranemo 28/7-8/8 (JL,AS,BÅA), 1 ad rastande Rådde, Långhem 16/8 (BÅA), 1 + 1 ex mot S Tranemosjön 1/9 (AL,SL,DR,JL).

Brushane (99) 3 ex rastande Korrebo, Månstad 10/5 (JL), 1 ex Algutstorpsjön, Tranemo 9/8 (BÅA).

Dvärgbeckasin (66) 1 Tranemosjön 20/10 (JL).

Dubbelbeckasin (18) 1 ex Kättsjö, Grimsås 1/9 (JE).

Morkulla Vinterfynd: 1 ex Södra Åsarp, Limmared 2/1 (JL), 1 ex Långhem 8/1 (LA), 1 ex Mjällbo, Uddebo 12/1 (TT), 1 ex Hjärphult, Tranemo 30/1 (TT).

Myrspov (77) 20 ex mot S Södra Åsarp, Limmared 28/7 (JL).

Småspov 1 ex mot V Grimsås 17/7 (JE), 3 ex mot S Torpasjön, Långhem 17/7 (JL).

Storspov Fynd under häckningstid är rapporterade från 10 lokaler i kommunen.

Svartsnäppa (103) 1 ex Korrebo, Månstad 13/4 (JvH), 1-5 ex Rådde, Långhem 9-23/7 (MD,JL,BÅA), 1 ex mot S samma lokal 5/7 (SB),

Rödbena 1 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 4/5 (AS), 1 ex mot S Torpasjön, Långhem 17/7 (JL), 1 ex Algutstorpsjön, Tranemo 27/7-3/8 (JL,AS,BÅA).

Drillsnäppa 1:a årsobs: 1 ex Lagmanshagasjön, Ljungsarp 22/4 (JE).

Roskarl (2) 1 ad Sämsjön, Månstad 17/7 (JL,AS).

Denna art är tidigare sedd i kommunen 1985 och 1986.

Roskarl vid Sämsjön Foto Anders Svensson

Skrattmås Häckning: 2 ungar Sämsjön, Månstad (JL).

Fiskmås Häckning: 11 par på 5 lokaler.

Silltrut (109) 1 ad Tranemosjön 26/3 (JvH), 1 ex Yttre Åsunden 5/4 (JL), 2 ex Sämsjön, Månstad 7/4 (MD), 1 ex Hofsnäs herrgård, Länghem 19/5 (LA).

Gråtrut Häckning: 1 par Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE).

Havstrut Häckning: 1 par Visen, Ambjörnarp (SL,BÅA).

Fisktärna Häckningar: 1 par Sämsjön, Månstad (JL), 1 par Lagmanshagasjön, Ljungsarp (JE).

Silvertärna 1 ad Sämsjön, Månstad 27/4 (BÅA), 2 ex samma lokal 9/5 (MD).

Skogsduva Fynd under häckningstid: 1 ex Rådde, Långhem 9/5 (LA), 1 ex Fågerhult, Långhem 27/5 (MR).

Ringduva Vinterfynd: 1-12 ex Torpanäset, Långhem 8/1-10/2 (SB,JL,BMO,SOO)

Turkduva (79) 1 ex Fiåsali, Grimsås 6/5 (JE).

Gök 1:a årsobs: 1 ex Kättsjö, Grimsås 30/4 (JE).

Hökuggla (38) 1 ex Tranemo 2-6/11 (Thina Ekdahl, TFG), 1 ex Riksväg 27, 300 meter innan länsgränsen, Mossebo (CGA, John Andersson, Thomas Ekberg).

Hökuggla vid Jabo i Tranemo. Foto Anders Svensson

Första observationerna i kommunen sedan 1993/94 då 1 ex sågs i Torpa vid två tillfällen under vintern. Före dess gjordes det 3 observationer 1989 och resterande fynd är från den stora invasionen 1983/1984. Då bedömdes minst 25 olika individer setts från senhösten fram till april. Dessutom sågs en hökuggla hösten 1984 som kan ha varit kvar från invasionen. Fortfarande när detta skrivs

ses hökugglor på flera ställen i södra Sverige, så håll ögon och öron öppna nu i vår!

Sparvuggla Rapporterad från 4 lokaler under häckningstid.

Kattuggla Rapporterad från 12 lokaler under häckningstid varav 5 konstaterade häckningar: Älvshult, Ambjörnarp (SL), Korrebo, Månstad (BÅA), Skårtebo, Limmared (BÅA), Stålated, Hulared (JL,RJ), Torpanäset, Länghem (Peter Wredin, Maria Johansson).

Pärluggla Rapporterad från 2 lokaler varav en konstaterad häckning Arnås, Brandsmo (BÅA).

Nattskärna 1 ex spelande Mjällbo, Uddebo 27/5-21/6 (TT), 1 ex spelande Ryda mader, Nittorp 30/5 (BÅA), 1 ex spelande Tranemosjön 6/6 (JL,TT), 1 ex spelande Brandsmo, Tranemo 8/6 (BÅA).

Tornseglare 1:a årsobs: 1 ex Tranemosjön 28/4 (JE). Tidigaste fyndet någonsin i Tranemo kommun .

Göktyta Revirhävdande fåglar rapporterade från 8 lokaler.

Mindre hackspett Vår- och sommarfynd har noterats på 8 lokaler.

Trädlärika Fynd under häckningstid 1 sjungande Hjärphult, Tranemo 1/5 (SL), 1 ex Tranemosjön 30/7 (JL,AK).

Sånglärika 1:a årsobs: 20 ex Växtorp, Dalstorp 24/2 (SB).

Backsvala Häckningar: 10 bon Limmared (BÅA,AS,RJ,SL), 30 bon Sörkvarna, Dalstorp (JE).
Tidig obs: 1 ex Rådde, Länghem 19/4 (JL).

Ladusvala Tidiga obsar: 1 ex Rådde, Länghem 13/4 (JL), 1 ex Bragnum, Länghem 15/4 (Patrik Hansson), 1 ex Rådde, Länghem 19/4 (JL,MD).

Hussvala Tidig obs: 1 ex Rådde, Långhem 19/4 (MD).

Ängspiplärka Vinterfynd: 1 ex Rådde, Långhem 15/1 (BÅA).

Rödstrupig piplärka (87) 1 1K rastande Rådde, Långhem 25/9 (MD).

Gulärta Fynd som tyder på häckning: 2 sjungande Tranemosjön 17/5 (JE).

Forsärta Häckningar eller fynd som tyder på häckning är rapporterade från 9 lokaler. Tidig obs: 3 ex Växtorp, Dalstorp 20/3 (SB).

Sädesärta 1:a årsobs: 1 ex Kättsjö, Grimsås 24/3 (JE).

Rödhake Vinterfynd: 1 ex Södra Åsarp, Limmared 1/1-5/2 (RJ,JL), 1 ex Bystad, Limmared 1/1-12/2 (MD), 1 ex Berg, Tranemo 8/1 (TT), 1 ex Limmared 22/1 (AS), 1 ex Mjällbo, Uddebo 26/1 (TT), 1 ex Grytteredsjön, Hulared 28/1 (RJ), 1 ex Opensten, Limmared 12/2 (BÅA), 1 ex Bystad, Limmared 16/12 (MD).

Svart rödstjärt Häckningar och fynd som tyder på häckningar är gjorda på följande lokaler: Erik Larsson Bygg, Limmared (IN,MBN, m.fl.), Ardagh, Limmared (IN,MBN, m.fl.), Teknos, Tranemo (MD), Såget, Limmared (IN, m.fl.), Jabo, Ambjörnarp (Patrik Hansson), Rörvik, Tranemo (KM), Larssons Trä, Tranemo (JL). Skolan, Grimsås (JE), Hyltegärde, Limmared (MD), Berg, Tranemo (TT). Tidig obs: 1 2K hane Kättsjö, Grimsås 28-31/3 (Thina Ekdahl,JE). Sen obs: 1 hona Normanslid, Uddebo 27/10 (RB).

Ringtrast 1 hane Grimsås 9-11/4 (Tommy Ekdahl,ÅJ), 1 ex Bystad, Limmared 15/4 (MD), 1 ex Rådde, Långhem 15/4 (Bengt Sjöberg), samma lokal 1 hane 17/4 (JvH), 5 hanar, 3 honor 19/4 (KM,SB,MD), 1 hane Tranemo 21/4 (DR), 1 hona Hulared 22/4 (JvH,SB), 1 hane Växtorp, Dalstorp 22/4 (SB,JvH), 1 hane Ljungsarp 22/4 (IN), 1 hane Södra Åsarp, Limmared 23/4 (IN), 1 hane Agnabo, Mossebo 28/4 (JE), 1 ex Torpanäset, Långhem 6/5

(BÅA), 1 hane Grimsås 6/5 (Tommy Ekdahl), 1 hona Normanslid, Uddebo 26/10 (MD, RB).

Rödvingetrast Fynd som tyder på häckning har noterats på 4 lokaler i kommunen.

Gräshoppsångare (19) 1 sjungande Rådde, Långhem 28/6 – 5/7 (Per Johansson, TFG).

Sävsångare Sjungande fåglar har noterats från Tranemosjön 2 ex (SL, TFG), Gryttersjön, Hulared 1 ex (RJ, JE), Såget, Limmared 1 ex (RJ).

Kärrensångare (119) Sjungande fåglar: 2 olika ex banvallen Limmared-Månstadvägen 26-27/5 (IN, MBN, JL), 1 ex Kättsjö, Grimsås 28-30/5 (JE), 1 ex Växtorp, Dalstorp 28/5 (SB), 1 ex Gryttersjön, Hulared 29/5 (RJ), 1 ex Hofsnäs, Långhem 3/6 (MD), 1 ex Såget, Limmared 8-23/6 (BÅA, JL), 1 ex banvallen Limmared bakom Ardagh 23/6-3/7 (MD, IN, MBN).

Härrensångare Tidiga obsar: 1 sjungande Södra Åsarp, Limmared 8/5 (RJ), 1 sjungande Limmared 14/5 (JL).

Törrensångare Tidig obs: 1 sjungande Tranemosjön 1/5 (TFG).

Lundsångare (5) 1 sjungande Banvallen Opensten-Månstadvägen 3/6 (MD).

Gransångare Tidig obs: 1 ex Älvshult, Ambjörnarp 24/3 (SL). Sen obs: 1 ringmärkt Tranemosjön 21/10 (JL).

Lövsångare 1.a årsobs: 1 sjungande Sämsjön, Månstad 21/4 (JL), 1 sjungande Älvshult, Ambjörnarp 21/4 (SL).

Grå flugsnappare Tidig obs: 1 ex Bystad, Limmared 1/5 (MD).

Mindre flugsnappare (25) 1 hane sjungande Fåglabo, Grimsås 22/5 (Kaj Örjan Svahn, MD), 1 sjungande banvallen Opensten,

Limmared 24-29/5 (IN,TFG), 1 sjungande Blåsut, Limmared 12/6 (AS,GS,IN,MBN).

Mindre flugsnappare vid banvallen Opensten. Foto Anders Svensson

Svartvit flugsnappare 1:a årsobs: 1 hane Råhyltan, Limmared 24/4 (IN).

Stjärtmes Stort antal: 30 ex Bystad, Limmared 23/12 (MD).

Törnskata Rapporterad under häckningstid från 9 lokaler.

Nötkråka Trolig häckning: 3 ex Store mosse, Grimsås 5/7 (Kaj Örjan Svahn). Noterad på ytterligare 5 lokaler under vårsommar. Häckningar är väldigt sällan kostaterade i Tranemo kommun.

Svartkråka (18) 1 ad Rude, Mossebo 15/5 (BÅA).

Stare Vinterfynd: 4 ex Björdal, Månstad 6/1 (BÅA), 7 ex Älvshult, Ambjörnarp 8/1 (SL), 13 ex Rådde, Länghem 13/1 (SB).

Gråsparv Rapporterad från 6 lokaler i kommunen. Dalstorp: Borrarp, Långhem: Rådde, Limmared: Glimringe och Blåsut, Tranemo: Solgårdsgatan och Kroksjön.

Steglits Stort antal: 14 ex Rådde, Långhem 4/11 (SB), 15 ex Bystad, Limmared 24/12 (MD).

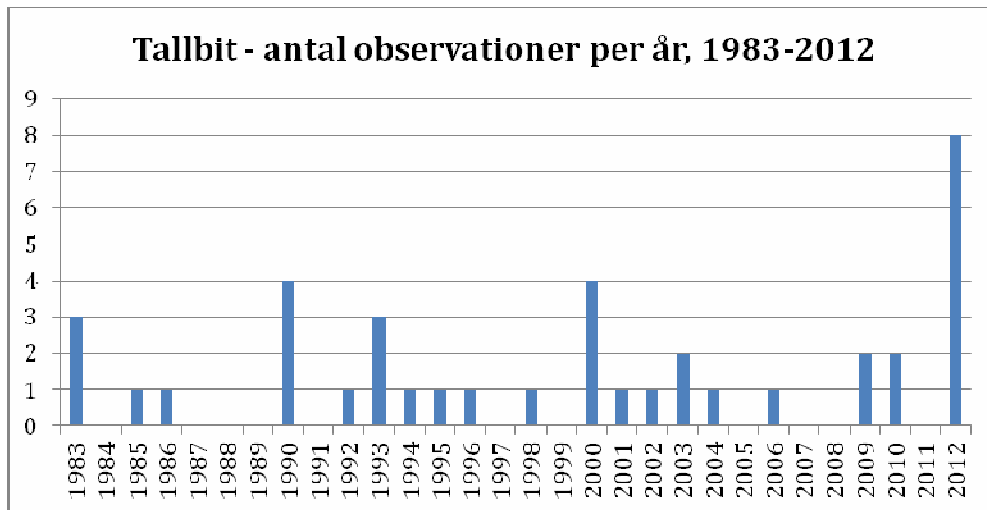
Bändelkorsnäbb (13) 1 hane Björkered, Ambjörnarp 15/1 (BÅA, Carina Andersson), 1 hane Södra Åsarp, Limmared 21/2 (RJ), 1 ex Hjortakärret, Limmared 16/3 (AS).

Årets invasionsrörelser resulterade i tre observationer i vår kommun. Det är största antalet sedan aug 2002, då också tre observationer gjordes i samband med en större invasion. Därutöver har 10 observationer gjorts i kommunen: 1985 (2), 1986, 1990, 1993 (2), 2001 (2), 2009 och 2010. Fördelningen per månad är: jan 2, feb 1, mar 2, aug 3, okt 3 och nov 5.

Rosenfink 1 sjungande Södra Åsarp, Limmared 19/5 (JL,RJ), 1 sjungande moderna norr om Tranemo 28/5 -16/6 (MD,TT,KM).

Tallbit (50) 6 ex Älvshult, Ambjörnarp 10/11 (SL), 2 ex Södra Åsarp, Limmared 17/11 (JL), 10 ex Kättsjö, Grimsås 24/11 och 4 ex samma lokal 25/11 (JE), 4 ex mot S Bystad, Limmared 1/12 (MD), 1 ex mot S Kättsjö, Grimsås 2/12 (JE), 1 ex Grimsås 9/12 (JE), 2 ex Älvshult, Ambjörnarp 22/12 (SL).

Senhösten 2012 nåddes södra Sverige av den största tallbitsinvasionen sedan 1976/1977. Totalt har 8 observationer av 30 individer rapporterats från vår kommun. 1976/1977 gjordes ca 10 observationer. Senaste 30 åren (sedan 1983) har tallbit observerats 19 år i kommunen. Se bifogad graf. Dessa år har 39 observationer gjorts och 23 av dem är från nov och dec.

Stenknäck Rapporterad från 3 lokaler under häckningstid.

Snösparv Vinterfynd: 1 ex Rådde, Länghem 21/12 (LA).

Ortolansparv 1 ex Fiås, Grimsås 1/9 (JE).

Sävsparv Tidig obs: 1 ex Rådde, Länghem 3/3

Observatörer:

AL	Andreas Lundgren	KM	Krister Melkersson
AS	Anders Svensson	LA	Lennart Appelqvist
BMO	Britt-Marie Olsson	MD	Magnus Dahl
BÅA	Björn-Åke Andersson	MR	Mikael Ramström
CGA	Claes-Göran Ahlgren	RB	Roger Book
DR	Daniel Rundgren	RJ	Ronny Josefsson
HE	Hans Ericson	SB	Stellan Bygård
JE	Jens Ekdahl	SL	Sigvard Lundgren
JL	Jan Lundberg	SOO	Sven-Olof Olsson
JvH	Janis von Heyking	TFG	Tranemo Fågelgrupp
IN	Ingemar Nilsson	TT	Thomas Tranefors
MBN	Maj-Britt Nilsson	ÅJ	Åke Josefsson

Signaturen TFG innebär att flera av fågelgruppens medlemmar sett fågeln/fågarna samma dag eller under en längre period.

Förutom ovanstående rapportörer har ett flertal personer rapporterat via Svalan eller muntligt och vi framför ett stort tack till alla dessa. Ingen nämnd och ingen glömd.

Rimfrost och tjäderspel

En av många höjdpunkter som finns att uppleva i kommunen under våren är tjäderspelet. Tjädrarna har spelplatser som de återkommer till år efter år. I Sverige finns fyra fågelarter som har så kallat arenaspel. Två av arterna har vi i vår kommun orre och tjäder. De andra två är brushane och dubbelbeckasin. Brushane och dubbelbeckasin ses som tillfälliga gäster hos oss på vår- eller höstflytten

Tjädrarna har gärna sina spelplatser i gammal skog helst över 70 år, som det tyvärr inte finns så gott om i vår kommun. Orren spelar oftast öppet ute på mossar och myrar. Orrspelet kan i stort sett pågå hela året, men har ju sin höjdpunkt på våren.

Tjäderspelet börjar i slutet av mars- början på april och pågår under några veckor med sin intensivaste vecka som är den så kallade höneveckan. Då kommer tjäderhönorna till spelplatsen för att välja ut den stoltaste tuppen som de sedan parar sig med.

Tjädrarna har spelplatser på några ställen i Tranemo kommun. Jag besökte en spelplats i Ljungsarp några gånger under förra våren för att försöka fotografera spelande tuppur och hönor. Tjäderspelet startar tidigt på morgonen innan det blivit ljust. För att få se ett tjäderspel på bästa sätt så ska man sova över i ett gömsle dit man går på kvällen innan. Mitt gömsle är ett vanligt tält med öppningar för kameraobjektivet. En liten fotogenkamin har jag också. En morgon så var det vitt utanför med snö och rimfrost. Det visade sig att det varit -12° på natten. Då var det skönt med lite extra värme från kaminen, trots varm sovsäck.

Spelet börjar med att tupparna kommer inflygande på kvällen till spelplatsen. De sätter sig i träden runt spelplatsen och spelar. Lätet är då ett kraftfullt rapande/rosslande ljud som tuppen avger gentemot rivaliserande tuppur. När mörkret kommer så tystnar de så småningom och tar nattkvist.

Men under dessa vörnätter är det inte tyst i skogen. Fågelsången är bedårande vacker, med taltrast, koltrast rödhake och bofink för att nämna några. Senare på natten börjar ugglorna spela. Är väderförhållandena bra så kan man höra sparvuggla, kattuggla och pärluggla. Att ligga under bar himmel en natt med dessa tre ugglor hoande är en mycket trevlig upplevelse.

När klockan närmar sig tre-fyra tiden så startar spelet igen i träden. Det tar en stund men sedan hoppar tupparna ner på marken. På marken har tupparna egna spelplatser, gärna på en lite kulle, där de spärrar ut sina stjärtfjädrar som en solfjäder och släpar vingarna i marken för att se så stora och ståtliga ut som möjligt. Skulle en annan tupp dyka upp och komma för nära så kan det bli strid

mellan tupparna. Då pucklar de på varandra och slår kraftfullt med vingarna och biter med sin näbb.

Tjädern är vår största skogsfågel och en stor tupp kan väga mellan 3,5-5kg. Tuppens huvud, nacke, framrygg, strupe och övre delen av bröstet är fint vattrade i svart, ljusgrått och mer eller mindre skimrande i blått. Tuppen blir 74–90 cm lång har ett vingspann på omkring 115 cm. Höna är betydligt mindre och väger ungefär hälften av vad tuppen gör. Hönan är spräcklig i brunsvart, rostgult, grått och vitt. Den blir ca 54–63 cm lång och har ett vingspann på omkring 95 cm.

Anders Svensson

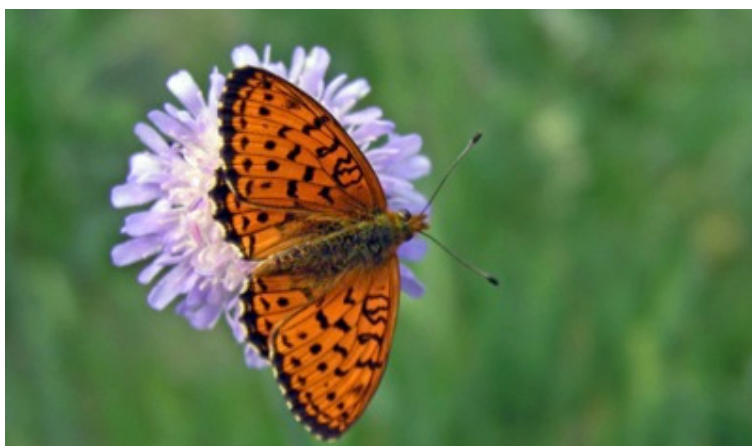
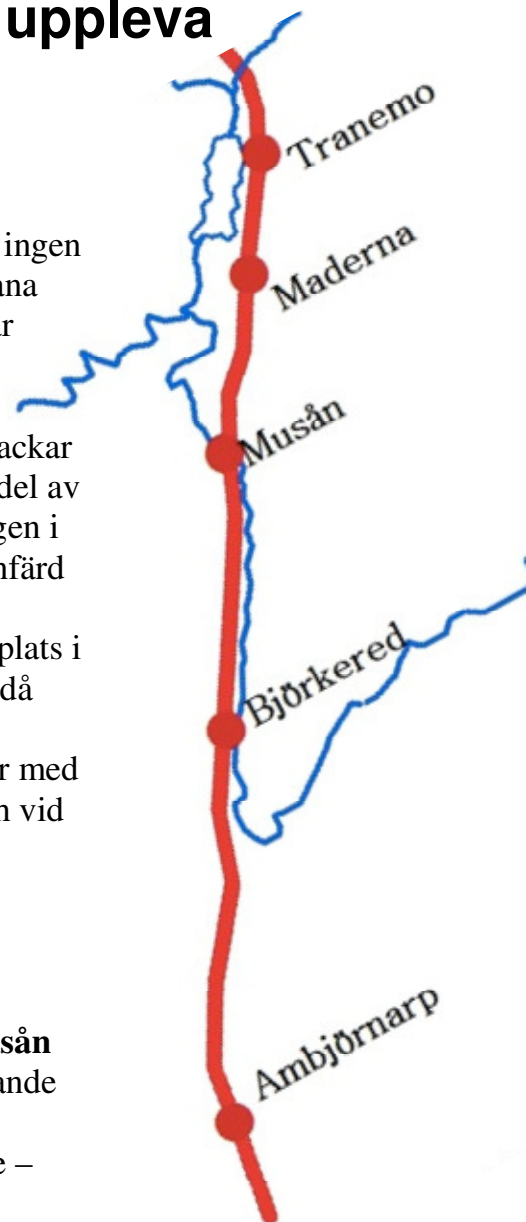
Banvallen – ett trevligt sätt att uppleva naturen i Tranemo.

Rälsbussen som troget gick mellan Falköping och Landeryd slutade sin gärning för 20-talet år sedan och rälsen togs bort, förutom en sträcka söder om **Ambjörnarp**. Efter några år då ingen visste vad som skulle hända med banvallen är den nu cykelbana belagd med asfalt mellan Ambjörnarp och Falköping. Den har därmed också blivit ett sätt att uppleva en del av naturen i Tranemo kommun.

Har man en dag över kan jag varmt rekommendera att man packar fikakorgen, tar på cykelhjälmen och gör en cykelfärd på den del av banvallen som passerar vår kommun. Startar gör man lämpligen i Ambjörnarp, där det också finns möjlighet att boka en dressinfärd tur och retur till Sjötofta eller att spela en runda minigolf.

Vi trampar iväg norrut och efter ett tag kommer vi till en rastplats i höjd med **Björkered** med utsikt över Musån, vi befinner oss då vid en fin botanisk lokal där vi bl.a. hittar skogsklocka, stor blåklocka och vippärt. Längs banvallen växer också mängder med smultron. Här har sandödlan enda lokal i ga Älvsborgslän och vid rätt väderlek finns chansen att hitta fjärilsarter som puktörneblåvinge, skogspärlemorfjäril och sexfläckig bastardsvärmare.

Vi fortsätter mot Tranemo och passerar strax en bro över **Musån** där det häckar forsärla. Vintertid kan man här hitta övervintrande strömstare. **Tranemosjöns mader** breder ut sig väster om banvallen strax innan vi kommer fram till **Tranemo** samhälle – här kan man, beroende på årstid, se och höra buskskvätta, sävsångare, rörsångare, enkelbeckasin, gulärta, rastande änder, svanar och gäss. Sällsynt har kornknarr, vattenrall och

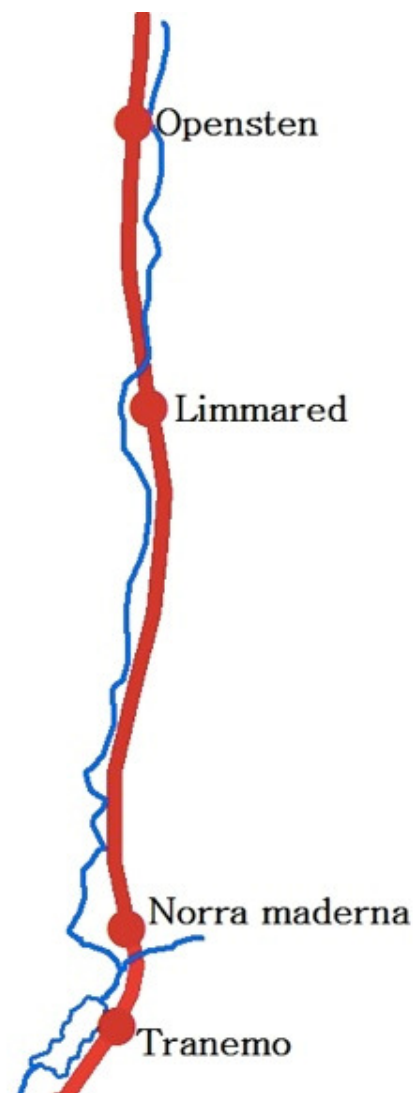
gräshoppså
ngare
noterats.

Skogspärlemorfjäril

Efter en viadukt passerar vi de **norra maderna** – varma sommarnätter kan man med lite tur höra hornuggleungars mattigningslåten och här har man en bra chans att hitta snok och huggorm. Backsippan har här ett av sina starkare fästen i kommunen och vi ser också kungsljus och getväppling bland växterna längs kanten av banvallen.

Efter ett litet tag trampar vi förbi Fåle där vi kan hitta mindre hackspett, göktyta och grå flugsnappare innan vi cyklar in i **Limmared**. Här vid byggfirmor, timmerupplag och glasbruket har den svarta rödstjärten sitt starkaste fäste i kommunen och ett flertal par häckar i området. Är man sugen på en köpefika eller lite mat så passar det utmärkt att besöka Glasets Hus för detta ändamål. Har man tur är glashyttan igång och man kan få se glasblåsare skapa de mest fantastiska föremål. Man kan också njuta av glas- och konstutställningar.

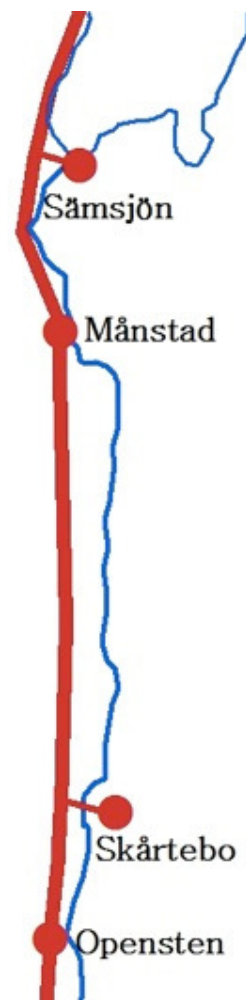
Vi fortsätter norrut och passerar vidsträckta åkrar i Månstadsåns dalgång. Här kan man höra kärrensångare och enstaka år har det hörts kornknarr och vaktel. Vid en rastplats med bord och bänkar har man utsikt över **Openstensullen** – på toppen finns resterna av en gammal borg som brändes ner av Engelbrekt i mitten av 1400-talet. Det lär finnas en hemlig gång som användes som flyktväg om borgen skulle belägras. Arvid och Arvid, de grånade gentlemän som berättade detta för mig trodde sig veta var den mynnat ut vid foten av berget. Tyvärr hade räv och grävling byggt sina gryt i anslutning till gången som därmed rasat ihop och inte längre gick att använda. Här vid Opensten finns oftast en flock med översomrande tranor, flera av dem brukar vara märkta med färgringar på båda benen och rapporterar man en sådan trana till Sigvard Lundgren i Svenska tranarbetsgruppen får man ett svar med den tranans livshistoria. Här ser man tofsvipor och kan höra storspovens drill under vår och sommar.

När man kommer fram till Månstadvägen kan man göra en liten avstickare österut till **Skårtebo** naturreservat där man bl.a. kan hitta vätteros, desmeknopp och blåsippor. Lysmaskar är små trevliga larver som man kan hitta på banvallen om man är ute under den mörka delen av dygnet.

När vi passerat **Månstad** dyker det upp en skylt med naturum som pekar åt höger. Vi följer den spångade leden in till sydändan av **Sämsjön** där det finns ett litet naturrum med information om vilka fåglar och fiskar som finns i sjön. Här hittar vi förutom måsar, änder och tärnor även fladdermöss som jagar insekter strax ovanför vattenytan. Nu är vi i nordändan på Tranemo kommun men om man vill kan man fortsätta mot Ulricehamn och Falköping genom trevlig lövskog med vacker sjöutsikt.

Björn-Åke Andersson

Vinterfåglar inpå knuten i Tranemo 2013.

Sveriges Ornitologiska Förenings fågelbordsinventering sista helgen i januari har blivit en viktig tradition som visar hur våra vinterfåglars antal varierar mellan olika år och hur de långsiktiga trenderna ser ut. Vid årets räkning i Tranemo kommun rapporterade 51 personer 2663 fåglar av 32 olika arter. Talgoxen toppar listan båda åren medan fjolårets tvåa gråsiska i år hamnade på en 22:a plats. Nya arter jämfört med 2012 blev fasan, gräsand och sidensvans. Noterbart är att inte en enda tamduva är rapporterad från fågelmatningar i vår kommun. Jag vill uppmana alla deltagare att även rapportera sina observationer på Svalan eller till någon i Tranemo Fågelgrupp då många intressanta observationer saknas i fågelrapporten. Hela listan presenteras nedan.

	2013		2012
Talgoxe	477	Talgoxe	560
Blåmes	290	Gråsiska	424
Gulspurv	289	Blåmes	396
Grönfink	222	Gulspurv	362
Domherre	196	Domherre	269
Pilfink	178	Pilfink	199
Skata	134	Grönfink	194
Kaja	118	Grönsiska	152
Bergfink	115	Skata	143
Nötväcka	83	Nötväcka	108
Nötskrika	74	Entita	102
Entita	67	Koltrast	67
Stjärtmes	61	Gråsparv	57
Större hackspett	57	Kaja	56
Talltita	49	Nötskrika	47
Koltrast	47	Talltita	47
Bofink	44	Svartmes	44
Grönsiska	35	Stjärtmes	34
Kråka	27	Större hackspett	29
Svartmes	25	Bergfink	21
Gråsparv	24	Kråka	21
Gråsiska	8	Steglits	20
Steglits	8	Rödhake	15
Gräsand	8	Stenknäck	11
Fasan	7	Bofink	9
Mindre hackspett	4	Tofsmes	8
Björktrast	4	Sparvhök	4
Stenknäck	3	Mindre hackspett	2
Sparvhök	3	Björktrast	1
Sidensvans	3	Järnsparv	1
Rödhake	2	Svarthätta	1
Tofsmes	1	Tamduva	0
Järnsparv	0		
Svarthätta	0		
Tamduva	0		

Totalt	2663	Totalt	3404
Antal rapportörer	51	Antal rapportörer	61

Bioblitz i Gränna 2012

I somras arrangerade Gränna skogsgrupp, en fristående avdelning till Jönköpings naturskyddsförening, ett artrally under 24 timmar där allt levande skulle noteras. Fenomenet dök först upp i USA 1996 och är även populärt i England. Den 3-4 augusti samlades amatörer och proffs samt mycket besökare i Röttle by i Östra vätterbranterna och bildade ett smärre tältläger. Området var uppdelat i flera delområden och ett antal artexperter ledde hela tiden exkursioner i området. Det fanns alltid något roligt att haka på tyvärr missa jag mycket då pågick saker parallellt. Jag hann med vedlevande svampar, steklar och flugor, fladdermöss, sniglar och snäckor och slag med stor klubba!! Genom att slå på träd och buskar föll insekter ner på ett lakan.

Demonstrering av slag med stor klubba

Det jag missa var bla elfiske, hasselmusinventering, mossor, lavar, nattfjärilar, insektsfångst med hjälp av radiostyrd helikopter mm.

Mitt bidrag till artlistan var bla mindre flugsnappare, tallticka och gytttrad taggsvamp.

Totalt lockade eventet över 1000 besökare.

Resultatet blev 2016 olika arter.

Thomas Tranefors

Gyttred taggsvamp

Ringmärkning vid Tranemosjön 2012

Under hösten 2012 ringmärktes det 439 fåglar vid Tranemosjön, vid 13 tillfällen, så nu har över 5000 fåglar ringmärkts sen starten hösten 1997. För att vara mer exakt så har 5339 fåglar ringmärkts från hösten 1997 fram till hösten 2012. Det har bara ringmärkts fler fåglar två tidigare höstar, 1999 och 2001, då 521 fåglar märktes vardera året. De vanligaste arterna som ringmärktes hösten 2012 var lövsångare (95 ex), järnsparv (57 ex) och trädpiplärka (50 ex). Inte sen 2002 har det märkts så många rörsångare (26 ex) som hösten 2012. Det beror på att för första gången på flera år så har det gått att ha flera nät i vassen under en längre period, tidigare år har vattenståndet i Tranemosjön varit för högt.

Det blev en ny märkart för Tranemosjön 2012 och det var buskskvätta, så nu har 52 arter ringmärkts sen 1997. Två kontroller av märkta fåglar gjordes, båda märkta vid Tranemosjön, en lövsångare som märktes den 4 september 2011 och en blåmes som märktes den 3 september 2011. En lövsångare som märktes den 30 juni 2012 vid Tranemosjön kontrollerades 22 dagar senare i Danmark, ca 30 mil fågelvägen från Tranemosjön.

Jan Lundberg

Ringmärkning vid Tåstarpsängar

Tranemo Naturskyddsförening

Program 2012

Årsmöte 28 mars kl 19.00 i Limmareds församlingshem. Det är åter dags för årsmötet att tacka, kritisera och bevilja styrelsen ansvarsfrihet samt att välja funktionärer. Ansvarig: Jan Lundberg 0325-780 62

Röjningsdag vid Tostarps ängar 30 mars kl. 10:00, samling vid fågeltornet. Vi eldar upp rishögarna och spanar efter fåglar och vårens ankomst. Medtag fika. Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

Fågelholksbygge 7:e april vid Gula fabriken i Tranemo. Samling 10:00

Medtag fika. Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Klädbytdag 20 april i samarbete med Gula-Huset i Uddebo

Uppsättning av fågelholkar 21 april. Samling vid Gula fabriken i Tranemo kl. 10:00 Medtag fika. Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

1:a majrundan. Vi samlas kl. 07.00 på skolans aulaplan i Tranemo för gemensam avfärd. Det blir en sedvanlig rundresa för fågelskådning på några av kommunens mer kända fågellokaler. Vi hoppas på gott om nyanlända häckfåglar och några sällsyntheter. Medtag fika.

Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

Naturvänliga veckan 12 maj. Vi gör Molanderska villans trädgård mer naturvänlig Samling kl. 09:00 vid ICA:s parkering i Tranemo. Medtag fika. Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Vem har flyttat in i våra fågelholkar? 3 juni 17:00 Samling vid fågeltornet vid Tranemosjön. Vi spanar på fåglar och ringmärker fågelungar. Medtag fika.

Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Naturnatten 5-6 juni vid Grytteredsjön. Kom och njut av försommarnattens ljud och dofter vid Tranemosjön. Vi paddlar runt sjön. Har du egen kanot, ta med den.

Samling 22:00 vid badplatsen. Medtag fika. Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

De vilda blommornas dag, anordnas i år den 16:e juni vid rikekärret vid Albano.

Samling vid aulaplan kl. 9:00 eller torget i Dalstorp kl. 9:30. Medtag fika. Ansvarig: Bruno Dahlqvist 0325-767 87

Fjärilsexkursion 6 juli, Artrace utmed banvallen, hur många fjärilsarter hittar vi? Vi cyklar utmed banvallen och letar fjärilar.

Samling vid gymnasiet, Tranemo kl. 10:00. Medtag fika.

Vid dåligt väder, blir exkursionen inställd

Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Slåttergille – Ängens dag Lilla Hestra 3 augusti. Samling vid aulaplan kl. 9:00 eller Lilla Hestra kl. 9:30

Ansvarig: Thomas Tranefors 0325-62 72 44

Jätteträdexkursion 6 oktober, samling 10:00 vid 27:an Långhemskorset.

Medtag fika.

Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

Höstmöte 3 nov Månstad bygdegård kl. 19:00 Ingemar Lind visar sin nya film om Fjällets fåglar. Ansvarig: Björn-Åke Andersson 0325-767 59

Fågelgruppen har månadsmöten första måndagen varje månad mellan september till juni med intressanta bildvisningar och annat trevligt från fåglarnas värld på Tranemo bibliotek kl. 18:30. Separat program finns på hemsidan.

Ringmärkning vid Tranemosjön kommer att ske även detta år. Datum för dessa aktiviteter kommer att läggas ut på hemsidan.

Ansvarig: Jan Lundberg 0325-780 62

Hjärtligt välkomna till årets aktiviteter, både medlemmar och övriga intresserade!

www.tranemonatur.se

Det här är symbolen för Natursnokarna, naturskyddsföreningens barn och familjeverksamhet. I år prövar vi Tranemo att genomföra aktiviteter främst för barn i ålder 5-10 år med förälder. Syftet är att lägga fokus på barnets intresse för naturen och dess invånare. Självklart är barn och föräldrar alltid välkomna på våra övriga aktiviteter.

Ringmärkning vid Tåstarpäsängar

Innehåll

Ordförandens sida	3
Verksamhetsberättelse	4
En tranas liv	7
Blåklint - vän eller fiende?	11
Gräshoppor i Tranemo	13
Fåglar i Tranemo 2012	17
Rimfrost och tjäderspel	36
Banvallen - ett trevligt sätt att uppleva naturen i Tranemo.	39
Vinterfåglar inpå knuten i Tranemo 2013.	42
Bioblitz i Gränna 2012	43
Ringmärkning vid Tranemosjön 2012	45
Program 2012	46
Innehåll	48

Vid alla utomhus aktiviteter gäller lämplig klädsel för rådande förhållande. Ta gärna med fika. Vid resor med privatbilar föreslås att varje passagerare ersätter föraren med 5 kr / mil.

Hjärtligt välkomna till årets aktiviteter, både medlemmar och övriga!
Tack för alla bidrag till artiklarna.

Omslagsfoto Anders Svensson